

Sanda Črneč

**Experiment on How Much My Hands Can Take /
Experiment on How Much Damage a Brick Can Make**

Odnos umjetničkog predmeta i njegovog autora složen je i višestruk, međutim, kada umjetnički objekt dovedemo u sukob s njegovim tvorcem, otvaramo vrata za mogućnosti novih diskurzivnih modela interpretacije i kritike. Konflikt izaziva umjetnikovu namjeru i poziva nas da pogledamo onkraj površine umjetničkog djela, pritom uzimajući u obzir ne samo konačni ishod, već i kreativni proces koji je do njega doveo. Proces od ideje do realizacije ključan je za razumijevanje značaja umjetničkog djela; Umjetnikov inicijalni koncept prolazi višestruka previranja prije no što je u konačnici prezentiran pred publikom. Proces je to koji uključuje niz odluka, revizija i transformacija koje oblikuju realizirano rješenje. Izložbeni prostori pritom igraju ključnu ulogu jer pružaju platformu umjetnicima za izlaganje, prezentaciju i povezivanje s publikom. Tradicionalni izložbeni model posljednjih je godina doveden u pitanje, što su mnogi autori, umjetnici i kustosi shvatili kao poticaj za istraživanje alternativnih načina prezentiranja umjetnosti, s ciljem sveobuhvatnijeg oblikovanja narativa i konteksta izložbe, a koji istovremeno omogućuje interakciju s publikom van uobičajene izlagačke prakse, odnosno klasičnog postava izložbe.

Eksperiment on procesualan je rad koji u osnovi preispituje iskustvo kolizije materije i koncepta. Autorica kreće s idejom realizacije rada 2019. godine, prilikom studijskog boravka na China Academy of Arts u Hangzhou. Život unutar sistema suvremenog totalitarizma, gdje svakodnevica uključuje niz kontradikcija poput postojanja i potrebe za demokratizacijom uz poštivanje načela komunističke ideologije generira amalgam iskustva i potrebu za samorefleksijom. Uključivanjem osobnog iskustva življenja unutar netipične

GALERIJA KARAS

geopolitičke i sociološke realnosti kineskog komunističkog režima otvara djelovanje prema mogućnostima preispitivanja šireg diskursa ovog međusobno isključivog i paradoksalnog sistema. Inzistiranje na tradicionalnim vrijednostima autorica asocira s konceptom presije, pritiska koji nas guši kada smo konstantno suočeni s nametanjem, u doslovnom smislu, gdje ideju stvaranja psihološkog pritiska realizira postavljajući konkretan fizički pritisak na odabranim površinama galerije. Odabirom pune opeke (cigle), koja je uz drvo i kamen najstariji građevni materijal, ali prvi kojega je stvorio čovjek, Sanda odlazi u doslovnost u smislu shvaćanja tradicionalnosti koja definira identitet zajednice. Ona ne ispituje mogućnosti prostora, već vlastite, da vjerno prikaže kompleksnost međudnosa institucija namijenjenih poticaju, razvoju i prezentaciji umjetnosti spram umjetnosti same. Pritom cigla predstavlja instituciju, a autorica predstavlja umjetnost.

Kritičkim pristupom ovoj temi svojim radom preispituje složenu dinamiku „igre moći“ unutar umjetničkih institucija. Neposredno, ali nikako slučajno, ideja dovođenja prostora u sukob s njegovim autorom naglašava složenost stvaranja umjetnosti i dovodi u pitanje naše pretpostavke o tome što čini dobru umjetnost te naglašava stalnu važnost propitivanja tradicionalnih predodžbi o tome što znači biti umjetnik.

Slijedeći istu deduktivnu metodu možemo promatrati i tradicionalnu ideju umjetničkog ateljea kao privatnog i osamljenog prostora, što Sanda konkretno i radi koristeći galeriju kao svoj radni prostor. Neposredno otvara kreativni proces javnosti dokumentirajući pritom svaki korak stvaranja te ga pretvara u konačni umjetnički proizvod. Ovaj pristup ne samo da omogućuje autorici da podijeli svoj rad sa širom publikom, nego joj dopušta i da ruši barijeru između umjetnika i publike, stvara inkluzivan i pristupačniji svijet unutar kojeg je prikazan unutarnji, eterični proces 'izrade' umjesto konkretnog, materijalno 'napravljenog' umjetničkog proizvoda. Izložba

GALERIJA KARAS

razbija klasični binarni odnos koji postoji između finaliziranog umjetničkog djela i publike pozicionirajući intiman pogled autorice na proces stvaranja umjetnosti, gdje ona, atelje, radni prostor, kreativni proces, umjetničko djelo i iskustvo publike koegzistiraju na jednom mjestu.

Pojednostavljeno rečeno, u marksističkoj misli, fetišizam objekta predstavlja opservaciju objekta u njegovom konačnom stanju te 'uporabnoj vrijednosti', namjesto društvenih odnosa između radnika i vremena utrošenog u rad. Umjetnici također nisu izuzeti od iskustva otuđenja konačnog proizvoda u ovom slučaju, umjetničkog djela. To je možda implicitnije naglašeno u konvencionalnim kustoskim konceptima, gdje su društveni odnosi konstruirani isključivo na temelju njihovih konačnih odluka prilikom selekcije umjetničkih djela, a ne na društvenim odnosima između umjetnika i procesa stvaranja umjetnosti, odnosno umjetničkog djela. Nameće se pitanje, proizlazi li vrijednost robe/umjetničkog djela od ljudskog (umjetničkog) rada koji je uloženi u njegovu proizvodnju ili je umjetničko djelo suštinski vrijedno? Sanda ne nudi odgovor na ovu kritičku dilemu; ona se u konačnici ne bavi proizvodom (umjetničkim djelima), već je fokusirana na ispitivanje kompleksnosti međuodnosa autora, umjetnika, umjetnosti, djela i prostora. Time se umanjuje fetišizacija umjetničkog djela kao konačnog produkta, a izložbeno iskustvo za posjetitelja postaje interaktivan i imerzivan događaj.

Marta Radman

GALERIJA KARAS